

Sürelî Yayın İncelemesi: 1948-1967 Yılları Arasında Musiki Mecmuası

Mediha ŞENZEBEK*

Öz

Kitleler müzik basımı ile tıpkı diğer kitle iletişim araçlarında olduğu gibi; popüler kültürün istek ve ihtiyaçları doğrultusunda haber, bilgi alma isteklerini karşılamaktadırlar. Müzik basımı; haber ve bilgi verme rolüyle müzik ile ilgili gelişme ve türlerin kitlelere yayılması, uzmanlık gerektiren alanlarda yapılan eleştiri yazılarıyla da kitleyi aydınlatma, yönlendirme gibi amaçlarla varlığını göstermektedir.

Bu çalışmanın evreni Musiki Mecmuası olarak belirlenmiştir. Çalışmada Mecmua'nın tarihi hakkında bilgiler verilmiş, arşiv taraması ile 1948 Temmuz, 1958 Ağustos-Eylül, 1959 Eylül, 1961 Şubat, 1964 Nisan-Mayıs ve 1967 Ağustos sayıları örneklem olarak ele alınmıştır. Çalışmada örneklem grubunun belirlenmesinde raslantısallık ile birlikte arşiv taramasında elde edilen sayılar sınırlılığı ortaya çıkmış ve çalışılan yıllardaki mecmuaların içeriğinin birbirinin devamı olması sebebi ile her yıldan bir sayı incelemeye tabii tutulmuştur. Ele alınan sayıların incelenmesi yapılmış ve içerikler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda mecmuanın 19 yıllık süre içindeki amacı, içeriği ve yazar yorumları hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur.

Araştırma sonucunda, mecmuanın Türk müziği çalışmalarına ağırlık veren içeriklerden oluştuğu görülmüştür. Özellikle eleştiri yazılarına yer verilen mecmuada eğitim ve müzik icralarına dair yazılara yer verilmiştir. Çağın gerekleriyle değişimlere ayak uyduran mecmuanın, zamanla ulusallıktan çıkıp uluslararası boyut kazandığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Musiki Mecmuası, Süreli Yayın, Müzik Basımı, Yazılı Basım.

Review of Journal: “Musiki Mecmuası” between 1948-1967 periods

Abstract

With the music media, the masses meet the requests of debriefing in the direction of the requests and needs of the popular culture, just as in other mass media. Music media; it shows its existence for purposes such as the development of music and the spread of genres to the masses with its role of providing news and information, and for the purposes of enlightening and directing the audience with the criticisms made in the fields that require expertise.

The universe of this study has been determined as Musiki Mecmuası. In the study, information about the history of the Mecmua was given, and the archives scanned in July 1948, August-September 1958, September 1959, February 1961, April-May 1964 and August 1967 issues were taken as samples. In the study, the limitation of the numbers obtained in the archive scanning, together with the randomness in the determination of the sample group, has emerged and since the content of the journals in the studied years is the continuation of each other, one issue from each year has been subjected to examination. Document analysis of the numbers in question was made and the contents were analyzed with descriptive analysis method. In the direction of the data obtained, inferences were made about the purpose, content and author comments of the journal in 19 years.

As a consequence of the research, it has been seen that the journal consists of contents that focus on Turkish music

studies. Education and musical performances were criticized in the magazine, which included critical articles. The journal, which also draws attention to the articles on Turkish music theory, has an educational quality. It is possible to say that the journal, which kept up with the changes with the necessities of the time, has become an international dimension over time.

Keywords: Journal, Musiki Mecmuası, Periodical Journal, Music Media, Print Media.

Giriş

Binlerce yıllık geçmişe sahip olan insanlık; var olmak, yaşam döngüsünü sürdürebilmek için mücadeleler vermiştir. Bu mücadeleler hayatta kalmak için yeme, içme gibi ihtiyaçların yanında bireysellikten çıkıp birlikte hareket etme noktasında iletişimi gerekli kılmıştır. “İnsan ancak iletişim aracılığıyla hem kendi varlığını hem de var olan toplumsal ilişkileri yeniden üretebilir. İnsan bu üretim sürecinde doğada hazır bulduğu ve kendi geliştirdiği araçları kullanır. Bu süreçte insan, içinde yaşadığı yer ve zamanın koşullarına göre hem yüz yüze iletişimi hem de teknolojik aygıtlarla aracılanmış iletişimi kullanır” (Yaylagül, 2006: 10). İletişimin mesajlar yolu ile sağlandığı kabul edildiğinde bu mesajları iletecek bir ileten ve alıcı olması dışında aracın da olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu’na göre “bir yerde toplanmış, bir araya gelmiş insan topluluğu olarak” tanımlanan kitle, bir amaç dahilinde ya da tesadüfî bir şekilde bir araya gelen topluluklardır. Bireyin tek başınalıktan çıkıp kitle oluşturmasında temel etken iletişimdir ve bu iletişimi kurarken kullandığı araçlardır. Bu araçlar sözlü ya da yazılı olabileceği gibi gelişen teknoloji ile birlikte yazılı-görsel-işitsel materyallerin bir arada kullanıldığı teknolojik araçlar da olabilir. Bu bağlamda kitle iletişim araçlarını “görsel ve/veya sesli mesajların direkt olarak izlerkitlelere iletiildiği tüm kişisel olmayan iletişim araçları” olarak tanımlamak mümkündür. “Kitle iletişim araçları televizyonu, radyoyu, filmleri, gazeteleri, dergileri, kitapları ve billboardları içerir” (Gould ve Kolb, 1964: 413, Akt Mutlu, 2018: 80).

Müzik başı başına kitlelerin sesini duyurması için bir araç olması ile birlikte müzik basımı da üretici ve tüketici arasında bir köprü görevi görmektedir. Müzik ile ilgili çıkan haberlerin kitlelere ulaşmasında etken rol oynayan müzik basımı, tıpkı diğer kitle iletişim araçlarında olduğu gibi; popüler kültürün istek ve ihtiyaçları doğrultusunda haber ve bilgi verme, eleştiri, tanıtım gibi amaçlar ile varlığını gösterir. Popüler kültür dahilinde müzik basımı, müzik ile ilgili gelişme ve türlerin kitlelere yayılmasında haber ve bilgi verme

rolünü, uzmanlık gerektiren alanlarda yapılan eleştiri yazılarıyla da kitleyi aydınlatma, yönlendirme rolünü üstlenir. “Müzik eleştirisi, bir müzik olgusunun, kurumsal ya da bireysel bir etkinliğin, bir yapıtın ve onu yorumlama özelliklerinin, müzik sanatının özüne inerek irdelenmesi, gerçekleriyle birlikte sunularak kamuoyuna açıklanmasıdır” (Uslu, 2009: 66). Müzik basımı gazete köşe yazıları ve dergiler ile haber verme dışında, eleştiri ve tanıtım görevleriyle gelişen müzik endüstrisinde yer almaya başlamıştır. “Müzik endüstrisinde yaşanan gelişmeler sonucunda bu endüstride tüketici durumunda bulunan müzik dinleyicisinin tüketim alışkanlıklarını şekillendiren müzik basını, basın işletmelerinde kültür – sanat alanındaki gelişmelerden haberdar eden kültür – sanat gazeteciliği ile beraber doğmuştur” (Kuyucu, 2013: 26). “Müzik eserlerinin çoğaltılmasının ve dinlenmesinin sağlanması, müzik sektöründe önemli bir dönüm noktası haline gelmiştir. Sermaye, müziğin gücünü fark etmiş ve bu alanlara girmeye başlamıştır. Plak şirketlerinin gittikçe çoğalması, müziğin başka alanlarda da kendisini göstermesine neden olmuştur. Müzik dergileri ve müzik gazeteciliğinin ortaya çıkması müzik alanında yaşanan ekonomik gelişmelerin sonucunda meydana gelmiştir” (Ünal, 2010: 2). Müzik dergileri ve gazeteciliği dahilinde müzik basımının özelliklerini;

- Periyodik olarak yayımlanması,
- Geleneksel kitle iletişim araçlarından biri olarak tek taraflı etkileşim içinde olması,
- Sınırlı sayıda üretim,
- Yayımlandığı coğrafyalarda takip edilebilme,
- Ücretli içerik ve dağıtım,
- Fotoğraf ve metne dayalı içerik olarak belirtmek mümkündür.

“18. yüzyılda özellikle klasik müzik eleştirisi ile başlayan müzik eleştirilenliği olgusunun ortaya çıkmasıyla müzik basımı şekillenmiştir. 21. yüzyıla geldiğimizde eğlence endüstrisinin gelişmesi ile beraber müzik basını bu endüstrinin bir parçası olmuştur” (Kuyucu, 2013: 26). “Müziğin endüstrileşmesi sonucunda ortaya çıkan müzik dergileri tarihine baktığımız zaman, ilk yayınlanan dergilerin Caz Müzik dergileri olduğunu görmekteyiz” (Ünal, 2010: 59).

Türkiye’de müzik basımı Osmanlı tarihinden bu yana devam etmektedir. Süreli yayınların öncelikli amacı; müzik teorisi, kültürü, türleri gibi konularda yapılan çalışmalarla toplumu bilgilendirmek, eğitmek ve ortaya atılan savlar ile eleştirel yaklaşımlarda bulunmak olmuştur. Türkiye’de 19. yüzyıl itibarıyla varlığı gösteren müzik dergilerinin ilki “1863 yılında Musiki-i Osmanî adı ile yayınlanmıştır”. “Bugün elimizde müzikle ilgili süreli yayın olarak 1928 öncesinde farklı tarihlerde, farklı adlarla yayınlanmış toplam on bir adet müzik dergisi bulunmaktadır. Bu dergiler;

- Âlem-i Mûsikî
- Dârü'l-Elhân Mecmûası
- Dilhayât Nota Mecmûası
- Hâdika-i Mûsikî
- Hânende
- Musavver Hâle
- Nûhbe-i Elhân Mecmûası
- Risâle-i Mûsikîye
- Sâz ve Söz
- Tiyatro ve Mûsikî
- Yeni Şarkı Mecmûası”dır (Aydın, 2004: 1-2).

1928 yılından sonra “Mildan Niyazi Ayomak’ın 1933–1935 arasında 35 sayı sürdürdüğü Nota dergisi, Türk Musikisi konusunda Latin harfleriyle basılan ilk dergidir” (Özkan, 2010: 12). 1948 yılında ise çalışmamızın konusu olan Mûsikî Mecmûası yayımlanmış ve Türkiye’de en uzun süre yayın yapan sürelî yayın olarak yerini almıştır. “Musiki Mecmuası Alman Besteci Robert Schumann’ın 1834’te çıkarmaya başladığı ve 170 yılı aşkın süredir devam eden “Neue Zeitschrift für Musik” (Yeni Müzik Dergisi) adlı dergiden sonra 60 seneyi geçen ömrüyle dünyadaki en uzun ömürlü 2. müzik dergisidir” (Kuyucu, 2018: 236).

Bu çalışmada ulaşılabilen Musiki Mecmûaları bilgisayar ortamına aktarılarak doküman analizi yöntemi ile derinlemesine incelenmiştir. Ulaşılabilen mecmualar 1948, 1958, 1959, 1960, 1961, 1964, 1965, 1966 ve 1967 yıllarından sayılar olup geçen 19 yıllık süre içinde elde edilen veriler ile Musiki Mecmuası’nın içeriği hakkında bilgiler edinilmiş ve yorumlar ile derginin amacı ve işlevi konusunda çıkarımlarda bulunulmuştur.

Musiki Mecmuası

1948 yılının mart ayında Hüseyin Sadettin Arel öncülüğünde, “İleri Türk Musikisi Konservatuarı neşr vasıtası” olarak çıkarılan Musiki Mecmuası Türkiye’nin en uzun soluklu sürelî yayınıdır. Düzenli olarak her ay çıkarılan mecmuada, dönem dönem özel sayılar yayımlanmış ve bu özel sayılar ile birlikte bazı aylar periyodik yayınların süresi değişmiş ve son dönemlerde üç aylık periyotlarla çıkarılmıştır. Yayımlandığı tarih itibarıyla sadece üç yıl ara veren ve 2005 yılında 473. sayısını çıkaran mecmua, ilk sayısından 95. sayısına kadar “Musiki Mecmuası”, 95-176. sayıları arasında “Yeni Musiki Mecmuası” ve 224-246. sayıları arasında da “İleri Musiki Mecmuası” adıyla yayınlanmıştır. Mecmuanın kapak resminde ilk dönemler Türk ve Batı müziği bestecilerinin portreleri yer almış, daha sonra mecmuanın kendi amblemleri kullanılmış, son dönem mecmualarında ise tekrar besteci portrelerine

dönülmüştür. Ayrıca mecmua kapaklarında “Her ayın birinde çıkar, ilim ve sanat mecmuası”, “Çok-sesli Türk musikisi’nin Tek Dergisi”, “Aylık Müzikoloji Dergisi” gibi başlıklar da yer almaktadır (Şekil 1).

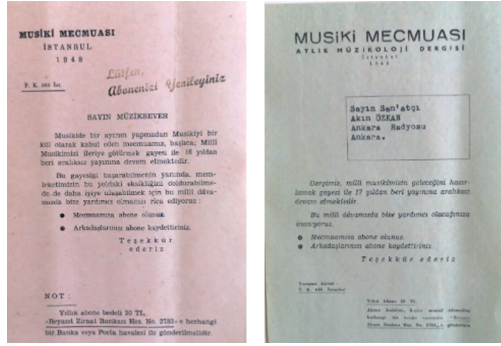
Şekil 1: Musiki Mecmuası Kapak Resimleri

Mecmua Hüseyin Sadettin Arel’in görüşleri doğrultusunda çıkarılsa da Hüseyin Sadettin Arel yönetiminde yer almamış “derginin yazı işleri müdürlüğünü sırasıyla A. İhsan Tayşılı, Lâika Karabey, Emin Karabey, Feridun Darbaz, Etem Ruhi Üngör, Mehmet Güntekin, Özgür Tarhan yapmıştır” (Özcan, 2012: 264). Mecmuanın yazar kadrosunda Hüseyin Sadettin Arel, Laika Karabey, İsmail Baha Sürelsan, Ayhan Zeren, Halil Bedii Yönetken, Cahit Öney, Dr. O. Şevki Uludağ, İhsan Hisarlı gibi birçok yazar bulunmuştur.

Mecmuada ilk yıllarda Türk ve Batı müziği ile ilgili bilgiler verilirken zaman içinde Türk müziğine daha çok yönelme olmuştur. Özellikle makaleler didaktik yazılardan oluşmaktadır. Makale içeriğinde konuşma köşeleri, okuyucularla haberleşme köşeleri, bilgi verici ve eleştirel makaleler, yeni notalar, ders notları, reklamlar, röportaj, anket gibi bölümler bulunmaktadır.

Mecmua üyelik sistemiyle çalışmış, aboneler ücret karşılığında posta yolu ile mecmualarını temin etmişlerdir. Mecmua ile birlikte abonelere üyelik

belgesi yollanmış, bu belgelerle hem mecmua ücretleri ile ilgili bilgi verilmiş hem de abonelere üyelik zamanları hatırlatılmıştır (Şekil 2).

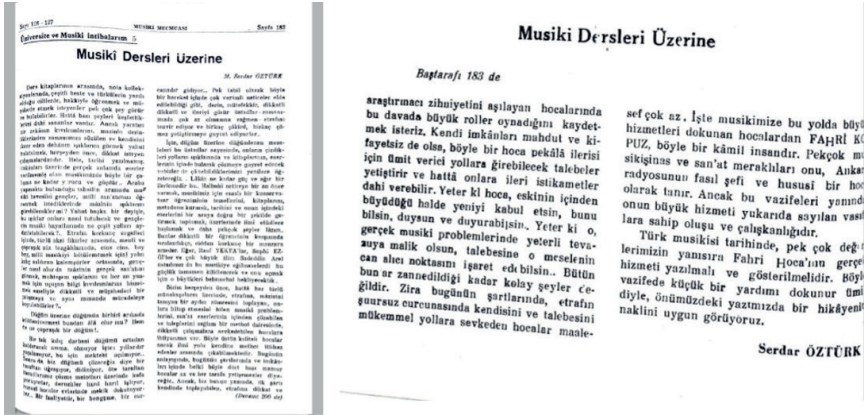
Şekil 2: Abonelik belgeleri

Tüm sayılar genel hatları ile incelendiğinde her mecmuada ortak olan bölümlerin olduğu, bazı yazıların seri olarak devam ettiği, dönem dönem ünlü besteciler ve amatörler için neşriyatların yapıldığı görülmektedir. Yazıların çoğu bilimsel yazı niteliğinde olup bilgi verici ya da eleştirel bakış açılarıyla yazılmıştır. Yayınlanan aylara göre “Mevlâna Ayı, Hüseyin Sadettin Arel Ayı” gibi özel sayıların da olduğu dikkat çekmiştir. Mecmua, dönemine göre açık, sade ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Genel itibarıyla 30-32 sayfadan oluşan mecmuaların sayfa numaraları ilk sayıdan başlayarak numaralandırılıp devam etmesi dikkat çekicidir. 1958-Eylül sayısının arka kapaktan önceki son sayfası ile 1958-Ekim sayısının ön kapaktan sonraki ilk sayfası gösterilmiştir bu duruma örnek olarak gösterilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: 1958-Eylül sayısının son sayfası (222. sayfa), 1958-Ekim sayısının ilk sayfası (226. sayfa)

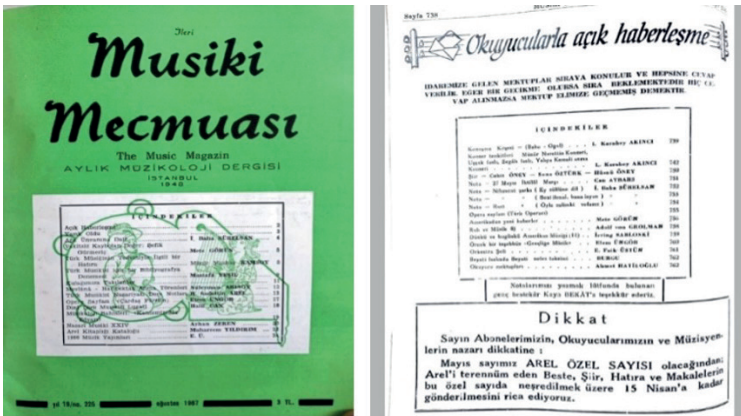
Ayrıca sayfa numaraları ile ilgili olarak dikkat çeken bir özellik de mecmualarda herhangi bir yazının 3-4 sayfa sonra devam etmesidir. Sayfa sonuna doğru bir dipnot ile devamının ileriki sayfalarda olduğu belirtilmiştir. 1958 yılı Ağustos-Eylül sayılarında olduğu gibi mecmuada yazı 183. sayfada başlamış, 200. sayfada devam etmiştir (Şekil 4).

Şekil 4: Sayfa numaraları belirtilen yazılar (1958 yılı Ağustos-Eylül sayısı)

Mecmualara Dair Bulgular

İncelenen mecmualarda “İçindekiler” bölümünün 1967 yılında kapakta, diğer sayılarda ikinci sayfada yer aldığı görülmektedir. 1948 yılında ise “İçindekiler” bölümünün olmadığı dikkat çekmiştir. “İçindekiler” bölümlerinde yazının başlığı, yazar adı ve sayfa numaraları bulunmaktadır (Şekil 5).

Şekil 5: “İçindekiler” bölümü: 1967 yılı kapak resmi, 1961 yılı içindekiler bölümü (2. sayfa)

“Okuyucularla Açık Haberleşme” Bölümü

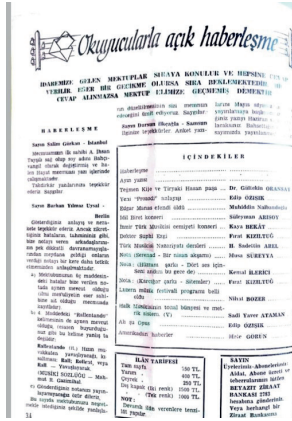
Bu bölümde okuyuculardan gelen mektuplara yanıt verilmiştir. Her sayıda büyük harflerle “idaremize gelen mektuplar sıraya konulur ve hepsine cevap verilir. Eğer bir gecikme olursa sıra beklemektedir hiç cevap alınmazsa mektup elimize geçmemiş demektir” açıklaması yapılmıştır. Yanıtlardaki dil oldukça sade ve kısa tutulmuştur. Yanıtlar okuyucuların sordukları soruya göre değişmiş ve çoğunlukla bilgi verici nitelik taşımıştır. 1958 Yılı Ağustos-Eylül sayısında okuyucuya verilen 3. yanıt olarak “Ayrıca nota neşriyatı yapmıyoruz. Her mecmuada dört sahife nota vardır. Amatörlerin şarkıları neşre layık olursa dere edilir. Mecmua sayfelerini onlara hasretmek elbette doğru olmaz” ile neşriyat hakkında bilgi verilmesi bu durumu kanıtlar niteliktedir (Şekil 6). Mecmua politikası olarak neşriyat yapıлып yapılmadığı bu bölümde yanıtlarla açıklanmış ve verilen diğer bilgi verici yanıtlar ile okuyucunun fikirlerine ve sorularına önem verdikleri görülmüştür. Okuyucu ile olan bu iletişimin “okuyucuyla haberleşme” bölümünün devamlılığının sağlanmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Şekil 6: 1958 yılı Ağustos-Eylül sayısı “okuyucularla haberleşme” bölümü

İÇİNDEKİLER	
Şahitlerim	26
Kıyama İhtiyaç	LAİKA KARABEKİR 26
Siz Kadereci O Vîrâf et.	İHSAN İHSANLI 26
Yâhu Târihiyi Hatırlar	H. SÜHA GEZGEN 26
Dünya Çivisi	Dr. O. SEVGI TELEDAG 27
Bahadırcağın İhtiyacı	Dr. CAHİT ÖNEY 28
Fikir ve Sanat	H. BEŞM VÖSTEKİN 28
Şimdi, Burada	Dr. CAHİT ÖNEY 28
NOTA	
Batı - Menen	28
Gözet	NERDEM ÖZMEN
Batı	F. BAKA SEBELEK
Dünya Aş Mektupları	CAHİT ATASOY 29
Şiirler	29
Har Mektupları	29
Akılar	HAKKI ERCAN 29

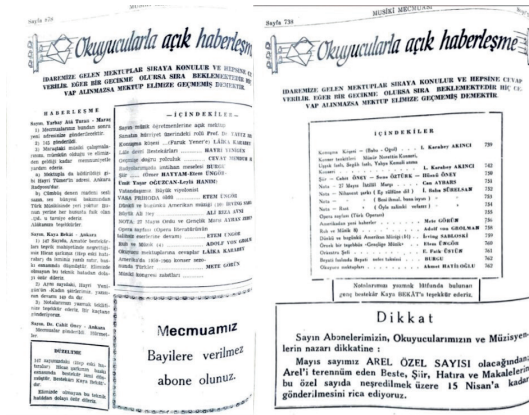
Şekil 6: 1958 yılı Ağustos-Eylül sayısı “okuyucularla haberleşme” bölümü

Bu bölümünde okuyucuya yanıt verirken referansların kullanıldığı da dikkat çekmektedir. 1964 Yılı Nisan sayısında okuyucuya verilen “b” yanıtında “4. maddedeki “rallentando” kelimesinin de aynen mevcut olduğu (esasen buyurduğunuz gibi bu kelime yanlış da değildir: Rallentando hızın muvakkaten yavaşlıyacağı, kısaltması: Rall; rollent veya Rall-yavaşlayarak. (Musiki sözlüğü – Mahmut R. Gazimihal)” olarak yapılan açıklamada bilgi verirken referanslardan yararlanıldığı görülmektedir (Şekil 7). İncelenen diğer sayılarda da okuyuculara yanıt verirken referanslardan yararlanılmasıyla, mecmuanın ele aldığı ya da tartıştığı konuları nesnel bakış açısıyla değerlendirip, verilen bilgilerin geçerliği üzerinden yorum yaptıkları görülmüştür.

Şekil 7: 1964 yılı Nisan sayısı “okuyucularla haberleşme” bölümü

Ayrıca incelenen sayılarda dikkat çekene bir başka yazışma, bir gencin nota yazımına yardım için mecmuaya yazması ve yıllar içinde mecmuanın bu gence “bestekar” olarak teşekkür etmesidir. 1960 yılı Eylül sayısında Kaya Bekat’a verilen 3. yanıt “Notalarımızı yazmak teklifinize teşekkür ederiz. Birkaç tane gönderiyoruz” olmuş ve 1961 yılı Şubat sayısında “Notalarımızı yazmak lütfunda bulunan genç bestekar Kaya Bekat’a teşekkür ederiz” yorumu genç bestekara destek oldukları yönüyle dikkatleri çekmiştir (Şekil 8). Mecmuanın genç müzisyenlere destek vermesi de mecmua politikası olarak yorumlanabilirken, mecmuanın okuyucu kitlesi olarak genç yaş grubuna da hitap ettiğini düşünmek mümkündür.

Şekil 8: 1960 yılı Eylül sayısı, 1961 yılı Şubat sayısı

“Konuşma Köşesi” Bölümü

İncelenen sayılarda 1967 yılı dışında her yıl “Konuşma Köşesi” başlığı altında sert eleştirilerin yapıldığı bir yazı yazılmıştır. Taraması yapılan sayılar arasında her yıldan birer örnekle incelenen mecmuada bu bölümün olması, yıllar içindeki tüm sayılarda var olduğunu düşündürmektedir. 1966 yılı dışında tüm yılların yazarı Laika Karabey’dir. 1966 yılında “Konuşma Köşesi”nde Etem Üngör yazmıştır. 1948 yılındaki yazı Türk müziğine övgüler içerirken diğer tüm yazılar Türk müziği eğitimi veren okulların yoksunluğunun, getirilen yasakların eleştirileri ile başka yazarların gazete yazılarına karşı eleştirilerini içermektedir. 1948 yılı dışında incelenen her yazının, ülkenin müzik politikasını eleştirici, didaktik nitelikte yazılması ile mecmuanın da müzik politikasında Türk müziğine verdiği önemi göstermektedir.

“Türk Musikisi Nazariyatı Ders Notları”

1948 yılı itibariyle taranan mecmualardan 1948, 1964, 1965, 1966, 1967 yıllarında Hüseyin Sadettin Arel’in Türk müziği nazariyatı anlattığı ders notları yayımlanmıştır. Her sayıda düzenli yayın yapıldığı ve seri olarak makamların, usullerin anlatıldığı ders notları incelenen sayılardan anlaşılmaktadır (Şekil 9). Türk makam müziğinde kullanılan Arel-Ezgi-Uzdilek ses sisteminin temellerini atan Hüseyin Sadettin Arel ve “Türk Musikisi Nazariyatı Ders Notları”, yayımlandığı dönemde Türkiye’de Türk müziği eğitimi veren kurumların olmaması ve basılı kaynak yetersizliği sebebiyle okuyucular tarafından nazari ders kitabı olarak kabul edilip değerlendirilmiştir. Mecmua ile birlikte Arel ses sisteminin daha çok yaygınlaştığı ve Türk müziğinde kabul gördüğü düşünülmüştür.

Şekil 9: 1964 yılı Nisan sayısı

“Şiirler ve Notalar”

İncelenen sayılarda 1948, 1966 ve 1967 yılları dışında; 1958, 1959, 1960, 1961, 1964, 1965 yıllarında düzenli olarak şiirlere ve notalara yer verildiği dikkat çekmektedir. “Okuyucularla haberleşme” bölümünde okuyuculara verilen yanıtlarda kayda değer bir şiir ve beste olduğu zaman amatör şair ve bestecilere de yer verdiklerini belirtmiş olmalarına rağmen, incelenen sayılarda amatör sanatçılara rastlanmamıştır (Şekil 10). Bu durum da Musiki Mecmuası’nın neşir politikasının profesyonel şair ve bestekarlar üzerine olduğunu düşündürmektedir.

The image displays two pages from the 'Musiki Mecmuası' magazine. The left page is the 'Şiir' section from the September 1960 issue, featuring poems by Ömer Seyfani, M. Necati Savaş, and others. The right page is the 'Nota' section from the April 1964 issue, featuring the musical score for 'KARCIĞAR ŞARKI' by F. Necati Savaş.

Şekil 10: 1960 yılı Eylül sayısı “Şiir” bölümü, 1964 yılı Nisan sayısı “Nota” bölümü

1960 yılı Eylül sayısında yayımlanan “Ordu ve Gençlik Marşı” adı ile bestelenen marşın, o dönem Türkiye’de yaşanan ihtilal üzerine bestelendiği düşünülmüş ve mecmuanın gündemi takip ederek nabzı yokladığı ve güncel kaldığı görülmüştür. 27 Mayıs 1960 günü yazılmış marşın bestesi aşağıdaki gibi dergide yer almıştır (Şekil 11).

Şekil 11: 1960 yılı Eylül sayısı

“Nazari Musiki” Yazıları

1965-1966-1967 yıllarında bir seri olarak devam eden Ayhan Zeren’in ders notu olarak yayımlanan “Nazari Musiki” yazıları, Hüseyin Sadettin Arel’in nazariyat notlarının da bu sayılarda devam ederken yayımlanması ile ilgi çekici olmakla birlikte Ayhan Zeren’in ses fiziği üzerine yaptığı çalışmaları da dahil ederek frekanslar üzerine yoğunlaşarak Hüseyin Sadettin Arel’in devamı niteliğinde nazariyatı ele aldığı düşünülebilir (Şekil 12).

Şekil 12: 1965 yılı Eylül sayısı Hüseyin Sadettin Arel “Türk Musikisi Nazariyatı Ders Notları”

Şekil 13: 1965 yılı Eylül sayısı Ayhan Zeren “Nazari Musiki”

Taranan mecmualarda periyodik olarak devam eden bölümlerin dışında, dikkat çekici yazılar ve bölümler yıl yıl ele alınarak yorumlanmıştır.

İncelenen Mecmua Sayıları Üzerine 1948 Yılı Temmuz Ayı Musiki Mecmuası

1948 yılına ait mecmuada içindekiler bölümünün olmaması dikkat çekicidir. Mecmua özellikle Hüseyin Sadettin Arel’in yazıları ile oluşturulmuştur. Birçok eleştiri ve bilgi verici yazısı bulunan Hüseyin Sadettin Arel, ayrıca kendi adını kullanmadan takma adlarla birçok yazı paylaşmıştır. Bu yazılar anekdotlar, şaka köşeleri, absürt bölümlerden oluşmaktadır.

Laika Karabey’in “Konuşma Köşesi” yazısı dışında, Ord. Prof. Murad Uzdilek’in “İlim ve Musiki”, Osman Şevki Uludağ’ın “Musikimizde Makamlar” yazıları bulunmaktadır. Ayrıca “Bestekar Tanıtımı” bölümünde Rakım Elkutlu ve besteleri ele alınmıştır.

1958 Yılı Ağustos-Eylül Ayı Musiki Mecmuası

Laika Karabey’in “Seyahat Mektupları-3” yazısı Amerika seyahatini anlattığı seri olarak değerlendirilirken, yazının İngilizce diline çeviri halinin de mecmuada yayımlandığı görülmüştür (Şekil 14).

MUSİKİ MECMUASI (Her ay birinde çikar, ilm ve Sanat Mecmuası)

Seyahat Mektupları 3 AMERİKA

Bu yazıyı okuyun. Amerika Birleşik Devletleri'nin... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Sayfa 104 MÜSİKİ MECMUASI

Yazın, müzik, her şeyi düşünün... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Sayfa 105-107 MÜSİKİ MECMUASI

Yazın, müzik, her şeyi düşünün... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Sayfa 108-110 MÜSİKİ MECMUASI

Her ay Dr. Cahit Öney tarafından yazılan "Edebi Bilgiler" yazıları... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Sayfa 111-113 MÜSİKİ MECMUASI

Her ay Dr. Cahit Öney tarafından yazılan "Edebi Bilgiler" yazıları... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Sayfa 114-116 MÜSİKİ MECMUASI

Her ay Dr. Cahit Öney tarafından yazılan "Edebi Bilgiler" yazıları... Müsiki Mecmuası'nın her ay birinde çıkarılması...

Şekil 14: Laika Karabey "Seyahat Mektupları" yazısı ve İngilizce çevirisi

Her ay Dr. Cahit Öney tarafından yazılan "Edebi Bilgiler" yazıları edebi türleri tanımlayıp örneklerine yer verdiği yazıdır. Ayrıca Cahit Öney'in "Faydalı Bilgiler" adlı ikinci bir yazısının olması da dikkat çekicidir.

Dr. Osman Şevki Uludağ'ın da mecmuda iki yazısı mevcut olup, bu yazılar olarak devam ettiği "Türk Musikisinde Yarım Asırlık Görüşler" ve "Bestekar Hristaki" yazılarıdır. Bu sayıda özellikle eleştiri içeren üç yazının olduğu da görülmektedir. Bu yazılar Laika Karabey'in "Konuşma Köşesi", M. Serdar Öztürk'ün "Müsiki Dersleri Üzerine" ve İhsan Hisarlı'nın "Müsiki Eserlerimizdeki Güfteleri Kimler Yazmıştır" adlı yazıdır.

Bu sayıda kadın bestekarlara da yer verilmiş ve Hayri Yenigün'ün Dilhatyat Kalfa ve Leyla Saz'ı ele aldığı "Kadın Bestekarlarımız" yazısı bulunmaktadır. Makalenin sonunda yazarın güfteleri açıklarak Türkçeleştirdiği dikkat çekmiştir. Beste tanıtımlarının da yapıldığı sayıda Rahmi Bey ile Gıfritzen Asım Bey'e yer verilmiştir.

Mecmuada dikkat çeken bir diğer yazı ise iki aylık mecmuanın birleştirilmesinden dolayı yazılan özür yazısıdır. Aynı şekilde mecmuanın eski sayılarındaki hataları okuyucuların beyanı ile düzeltip özür diledikleri “düzeltme” yazıları da mevcuttur.

1959 Yılı Eylül Ayı Musiki Mecmuası

“Okuyucu ile Haberleşme” bölümünde artık neşriyat yapmadıkları vurgulanmıştır. Dr. Cahit Öney’in “Bestelenebilecek Kıtalar” ve “Şundan Bundan” adlı yazılarının olduğu görülmüştür. “Şundan Bundan” adlı yazı tıpkı Laika Karabey’in “Konuşma Köşesi” gibi eleştiri içermektedir.

İhsan Hisarlı’nın “Şair Enderûnî Osman Vasıf Efendi” adlı yazısında belirtilen “138. sayıdan devam” uyarısı bir önceki ayda da yazının olduğunu ve bir seri olma ihtimalini göstermektedir. Cahit Atasoy’un “Boğaziçi Mektuplarında Musikimiz” adlı yazısında da “bir önceki aydan devam” uyarısı dikkat çekmektedir. Halil Bedii Yönetken’in “Fikir ve Sanat” ve Hakkı Ercan’ın “Ağıtlar” adlı yazılarda da “devamı bir sonraki dergide”, “devamı ileride” notları yazıların devamlı olduğunu düşündürmektedir.

Dr. Osman Şevki Uludağ’ın “Doktor Civanım” adlı yazısı yasaklanan şarkılar üzerine bir eleştiri yazısı olmasıyla ilgi çekmiştir.

Bu sayıda da düzeltme yazısının olduğu görülmüş ve dikkat çeken bir diğer duyuru da İleri Türk Musikisi Konservatuarı Konseri duyurusu olmuştur.

1960 Yılı Eylül Ayı Musiki Mecmuası

Bu sayıda neşriyata tekrar yer verdikleri görülmüştür. Eğitim-öğretim yılı başlangıcı olmasıyla müzik öğretmenlerine “Sayın Müzik Öğretmenlerine Açık Mektup” adıyla tebrik ile birlikte mecmua tanıtımının yapıldığı göze çarpmaktadır.

Laika Karabey’in “Konuşma Köşesi”ndeki eleştiri yazısı dışında “Radyolarımızda İmtihan Meselesi” yazısında iktidar ile beraber radyoya usulsüz sanatçı alımı ve yapılan sınavlar eleştirilmiştir.

Şiirler düzenli olarak yayınlanırken, “Kaybettiğimiz Kıymetler” ve “Gizli Kalmış Kıymetler” adlı yazılarda da bestekarlara yer verilmiştir. Bu sayı itibarıyla “Opera” yazılarına da düzenli olarak yer verildiği gözlemlenmiştir.

Irving Sablos’un “Dünkü ve Bugünkü Amerikan Müziği” ve “Musiki Kongresi Zabıtları” yazısında “geçen sayıdan devam” ve “devamı gelecek” uyarıları bulunmaktadır. Adolf von Grolman’ın “Ruh ve Müzik” ve Laika Karabey’in “Okuyucu Mektuplarına Cevaplar” yazılarında da “geçen sayıdan devam” uyarısı bulunmaktadır.

İncelenen 1960 yılı Eylül sayısında Irving Sablos ve Adolf von Grolman gibi yazarların da mecmuada yayım yapmasıyla mecmuanın artık Türk

müziği müzisyenleri dışında yazarların da yazılarının paylaşıldığı bir platform olarak dikkat çekmiştir. Ayrıca bu sayı itibarı ile abonelik ücreti bilgileri verilirken yurt dışı ücreti de ele alınmış ve bu da derginin yurt dışında da dağıtımına çıktığını gösterir niteliktedir (Şekil 15).

Sahibi
Lâika Karabey
Yazı işlerini fiilen idare eden
Yazı İşleri Müdürü
Etem Üngör

MUSİKİ
MECMUASI

İdarehanesi :
Şişli, İskenderoğlu Sok.
Zümrüt Palas Apt. No.9
İSTANBUL TL. 47 38 03

Abonesi : Seneliği 12, altı aylığı 6 liradır
Yabancı memleketler için iki mislidir.
Nüshası Bir Liradır

Mecmuaya basılmak için gönderile
yazılar ve resimler basılsın, basılması
geri verilmez ve kaybolmalarında
mes'uliyet alınmaz.

Mecmuadaki yazıların bütün hukuku mahfuzdur. Yalnız mehz gösterilmek şartıyla yazılar iktibas olamaz.

Mecmuamızdaki yazıların ilmi mes'uliyeti yalnız imza sahiplerine aittir

Şekil 15: Abonelik bilgileri

1961 Yılı Şubat Ayı Musiki Mecmuası

Bu sayıda da eleştiri yazıları dikkat çekmektedir. Laika Karabey'in "Konuşma Köşesi" dışında "Konser Tenkitleri" adı ile ikinci bir eleştiri yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda Münir Nurettin Selçuk ve Yahya Kemal'i anma konseri eleştirilmiştir.

Bir yazarın gerçek adını kullanmadan "Burgu" takma adıyla yazdığı "Beyati Faslında "Beyati Nefes Taksimi" adlı eleştiri yazısı yaşlı müzisyenlerin sahne alarak genç müzisyenleri göz ardı etmeleriyle eleştirilmiştir.

Düzenli olarak yazılan "Opera", "Ruh ve Müzik", "Düenkü ve Bugünkü Amerikan Müziği", "Şiir" bölümleri mevcuttur.

Bu sayıda gençlere yönelik de çalışmalar yapıldığı göze çarpmaktadır. Etem Üngör'ün "Örnek Bir Teşebbüs" adlı yazısında Galatasaray Lisesi son sınıf öğrencilerinin oluşturdukları Filarmoni Derneği'nin tanıtımı yapılmış ve Üngör bu yazısında öğrencilere önerilerde bulunmuştur. Ayrıca "Okuyucu Mektupları" bölümünde Türk müziği yasağından sonra üniversiteli bir gencin yaptıkları konseri kaleme alması harfiyen yayınlanmıştır. Bu durum da derginin gençlere verdiği önemi kanıtlar niteliktedir.

E. Faik Üstün'ün "Orkestra Şefi" adlı yazısı da bir öneri niteliğinde, orkestra şeflerinin nasıl olması gerektiğine değinen bir yazı olarak bu sayıda yerini almıştır.

1964 Yılı Nisan Ayı Musiki Mecmuası

Bu sayıda dikkat çeken “Okuyucularla Haberleşme” bölümündeki değişikliklerdir. Bu bölümde ilan tarifesinin ön sayfaya taşındığı görülmüş ve abonelik ödemelerinin artık Ziraat Bankası’na yapıldığı duyurulmuştur (Şekil 16).

İLÂN TARİFESİ		SAYIN	
Tam sayfa	750 TL.	Üyelerimiz-Abonelerimiz:	
Yarım .	400 TL.	Aidat, Abone ücreti ve	
Çeyrek .	250 TL.	teberrularınızı lütfen	
Dış kapak (iki renk)	1500 TL.	BEYAZIT ZİRAAT	
. . . (Tek renk)	1000 TL.	BANKASI 2783	
NOT :		hesabına gönderiniz.	
Devamlı ilân verenlere tenzilat yapılır.		Veya herhangi bir	
		Ziraat Bankasına	
		bu hesaba yatırınız.	

İstanbul bayii : Minnetoğlu Kitabevi — Çağaloğlu

Şekil 16: İlan tarifesi

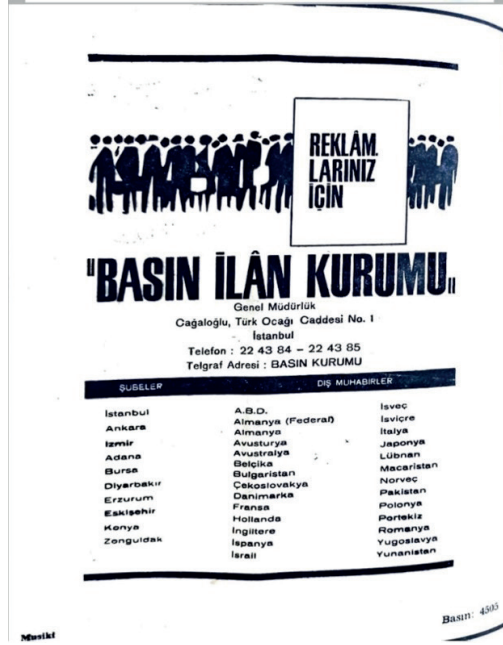
1964 yılında yayınlanan sayılarda “Ayın Yazısı” adlı yeni bir bölüm oluşturulmuş ve mecmuanın en çarpıcı yazıları bu kategoriye alınmaya başlanmıştır. Bu sayıdaki yazı şarkı sözlerinin yanlış telaffuzu üzerine yazılmış “kabahat devlet babada, mektepsiz iş bu kadar olur” sözlerinin altı çizilerek Türk müziği eğitimi veren kurumların olmadığı eleştirilmiştir.

Bu sayıda Sadi Yaver Ataman’ın “Halk Musikisinin Tonal Bünyesi ve Metrik Sistem (V)” adlı yazısının “geçen sayıdan devam” uyarısı dışında roma rakamıyla belirtilen sayı ile yazının seri olarak yayınladığını gösterir niteliktedir. Ayrıca Mete Görün’ün “Amerika’dan Haberler” başlıklı yazısı da düzenli yayın olarak varlığını sürdürmüştür.

Bu sayıda Hüseyin Sadettin Arel’in “Türk Musikisi Nazariyatı Dersleri” notları tekrar yayınlanmaya başlamış, eğitici kitap niteliğinde abonelerin Türk müziğini öğrenmelerine olanak sağlanmıştır. Ayrıca “Notalar” bölümünde profesyonel bestekarların notalarına yer verilmiştir.

Bu sayıda dikkat çeken diğer yazılar konser eleştirisi yazıları olmuştur. Kaya Bekat’ın “İzmir Türk Musikisi Cemiyeti 2. Konseri”, Süleyman Arısoy’un “İdil Biret Konseri” bunlara örnektir.

1964 yılına dair incelenen bu sayıda, mecmuada “basın ilan kurumu” tanıtılmış ve “iç muhabirler”in dışında 27 ülkeden oluşan “dış muhabirler”e de yer verilmiştir (Şekil 17).

Şekil 17: Basın İlan Kurumu tanıtımı

1965 Yılı Eylül Ayı Musiki Mecmuası

Mecmuanın genel görünümünde 1965 yılında değişikliklere gidilmiş, mecmua kapağına “Çok sesli Türk musikisinin Tek dergisi” sloganı gelmiştir. Ayrıca ikinci sayfanın başında Hüseyin Sadettin Arel’in musiki ile ilgili sözleri yer almış ve mecmua kurucusunun Hüseyin Sadettin Arel olduğu belirtilmiştir (Şekil 18).

Şekil 18: 1965 yılı Eylül sayısı 2. sayfa başı

1966 Yılı Nisan-Mayıs Ayı Musiki Mecmuası

Bu sayıda da tıpkı geçmiş yıllarda olduğu gibi Arel Özel Sayısı'ndan dolayı iki ay birleştirilmiş ve okuyuculardan özür dilenmiştir. Ayrıca 1965 yılında başlayan ikinci sayfanın başındaki Hüseyin Sadettin Arel sözleri bu sayıda da görülmüştür.

“Konuşma Köşesi” ve “Ayın Yazısı” Etem Üngör tarafından yazılmış eleştiriler içermektedir. Ayrıca bu sayıda hem Hüseyin Sadettin Arel'in hem de Ayhan Zeren'in nazariyat notlarının devam ettiği de gözlemlenmiştir.

Bu sayıda da Muharrem Yıldırım'ın düzenlediği “Arel Kitaplığı Kataloğu”nun devam ettiği gözlemlenmiştir. “Röportaj”ların on ve on birinci serisinin Safiye Ayla Targan ve Şerif Muhiddin Targan ile yapıldığı ve röportajların yazarının da değişerek Cavidan Arın olduğu göze çarpmaktadır (Şekil 20).

Safiye Ayla Targan

RÖPORTAJ : 10 - 11

1. Kısa biyografisini ?

- a. Doğum tarihi
- b. Doğum yeri
- c. Medeni durumu
- d. Vazifeleri (musikide ve musikî dışında)

2. Mecmuamızı okuyormusunuz ?

3. Okuyorsanız niçin ?

4. Okuyorsanız ne düşünyorsunuz ? (beğendiklerinizi, beğenmediklerinizi)

5. Musikiniz gündüze kadar ne verdiniz ? KEMAL Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz ?

6. Çok büyük imhânlara sahne olmanız; musikîye ne 6 nasıl yapmış istersiniz ?

SAFİYE AYLA TARGAN'IN CEVAPLARI

Cavidan ARIN

1. a. 1917 (Hindokuziyüz onyedisi)

- b. İstanbul
- c. Evli
- d. Ses Sanatçısı

2. Okuyorum.

3. Musiki için çok ciddi bir dergi. Bu dergiyi çıkaranları tebrik ederim.

Musiki kültürü gerektiği kadar yayılmış bir toplum değil. Bu bakımdan, belki okuyucusu azdır ama bunun kapsadığı alan ve gördüğü hizmet, satışı çok olan dergilerden üstündür.

4. Musikimize hiçbir hizmette bulunduğuna kanık (kanı) değilim.

Yapmak istediğim şeylere de özdeş ve tinsel

(maddî ve mânevî) gücüm yetmedi. Bence bizim gibi kültür bakımından geri kalmış toplumlarda bu iş, devlet yardımıyla olur. Kaliteli bir eğlence topluluğu ve musiki konserleri konusunda başvurduğum hiçbir yerden yardım göremedim. Yolda bırak, konser vermekle yetiniyorum.

Halktan gördüğüm büyük ilgi ve onların kutsal metli alkışları içine su serpmekte ve yetermeye devam ettirmektedir.

5. Çok kaliteli bir eğlence topluluğu kurar, bunu yurt içinde ve dışında bol bol dinletir ve gösteririm.

Ne yakın ki toplum beşirli, yalnız para saygı ile bu işi gören ve halkı uyandıran hiçbir şey yapmadan bu işi yöneten gazinocuların ve plâkacıların elinde kalmıştır.

Şekil 20: Safiye Ayla Targan ile röportaj

Etem Üngör'ün düzenlediği “Türk Musikisi Repertuarı ve Koleksiyonlar Konusunda Sayın Halil Can ile Bir Konuşma” adlı yazısında Halil Can'ın koleksiyonları üzerine sohbet ederken “devamı bir sonraki sayıda” diye not düşülmüş ve bu durum da yazının seri olarak devam ettiğinin göstergesi olmuştur.

Ayrıca bu sayıda Etem Üngör “Türk Marşları” kitabı ile ilgili başka bir mecmuada yapılan eleştiriyi ele almış, eleştiriye eleştiri ile cevap vermiştir. Burada eleştirmenin adını kullanmadığını da dile getirmiş ve ismi açıkladığı da dikkat çekmiştir (Şekil 21).

1967 Yılı Ağustos Ayı Musiki Mecmuası

TÜRK MARŞLARI KİTAPIM HAKKINDA

Etem ÜNGÖR

Karşı sayfa da yayımlandığımsa insan edinegen yazarı dostumuz (!) sayın Y. Öztuna kaleme almıştır. Evvelâ kitabıma karşı gösterdiği ilgi ve hakkındaki düşüncesini birkaç cümle de teşekkür ederim. Ancak, bazı dokunulan ve dokunulmayan noktaları aydınlatmak isterim.

Kitabımdaki mehter musikisine ait bilginin “Mehter Musikisi” adlı kitapta alındığı kaydedilmektedir. Kullanılan ifade de kavî dir. Kavî ifadeler ancak muhayyze mahsulü eserlerde kullanırsanız isabetlişilge ugramayabilirler. Halbuki bu kitap muhayyze mahsulü değil arastırma mahsulüdür. Aynı kaynaklardan bir değil bir kaç kış neden istifade etmişim. “Türk Marşları” kitabındaki mehter musikisine ait bilgilerin yaradan faslası “Mehter Musikisi” adlı kitapta yoktur. “Türk Marşları” kitabı, bir mehter musikisi kitabı olmadıysa halde mehter musikisi hakkında yazılan kitapta bazı bakımlardan fazla bilgiyi ihtiva ettiği de ortadadır. Bazı bahisler “Mehter Musikisi” kitabında yoktur. Nisgin yoktur? Zira yazarı, argiv ve bibliyografya konusunda daha yenidir. Meselâ, mehter musesi “Mehterane-i Hakani Harp Marşı”nın tam adını bile ancak kitabının son formasının baskısı emanında öğrendiğim seçkece anlaşılmaktadır (s. 286). Bu kitabı seherse olarak vasıflandırmak da muhalîğadır. Zira kitapta bir hayli yanlış vardır. Okuk bilgî vardır. Meselâ, 153. sayfa da bestekar Solakzade “Ahmed Celâli” olarak kaydedilmektedir. Doğruca “Mehmed Hüdema”dır. Kî Öztuna’nın lügatinde de böyledir. “Türk Marşları” kitabım “Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü”ne verilen ilk kitap olup 1963 yılı başında teslim edilmiştir. Yani, Mehter Musikisi kitabının yayınlanmasından bir yıl önce. (Bu hatıma düzeltilmiş hususunda Hayat Tarih mecmuasına mahkeme kanalı ile tektip göndermiş olup bir örneği 60. sayfadadır.)

“Türk Marşları” kitabının metin kısmında en çok “Türk Musikisi Lügatı”nden faydalandığı bahsedilmekte ise de bunun hakikatte bir ihtis yoktur. Zira lügat, hele marş bakımından bir hayli sayftır. Aktüme, bibliyografya gösterdiğim kaynaklardan en az istifade edilmiştir.

Biraz peşmişken bu lügat hakkın bir iki söz söylemek iyi olacaktır. Lügat, koyunun bulunmadığı yerde keçre Abdurrahman gelebi denemeli imkânî ancak yükseklik iş görmezdir. Bu lügatî öne sirenek day istemek biraz gaffettir. Eger bir düzeltme etmeli yazılacak olsa kendî hacmine yaksur. Ek-kâleri ise yanlışlarından fasladır. Musikiyi kapsama kabilyetinden yoksun, şahıs maddelerinde değer yerine hisse hakim olduysa, hele tektip maddelerinde üstün körü incelemelemin kötü sonucu geçen sayıda örneği bir arkadaşça hazırladığım “Rifat Bey, etüdü

ve bu sayıda tarafımdan hazırlanan “Defa Efendi’nin Eserlerin İncelemesinden Kolayca Anlaşılmaktadır. İşte bu lügattan faydalanmam ise keçi boyrunuzdan hal almış mısallı olmaktadır.

Bestelerin de bir çok değil bir kaç tanesidir. Kitapta bahsi geçen Ösmüdüra İbarzelerin imlakları yakıştırılmadık. Meselâ, bitim ve bir çok edebiyatın kullanıldığı “Humayun” kelimesinin kendileri “Humayun” şeklinde yazılmaktadır. Kî evvelce Türk Musikisi Lügatında “Humayun” şeklinde kullanılmaktadır. Bir de şu imlaklara bakalım.

(Türk Musikisi Lügatı S. 431)

ŞEVQ-EFZA

ŞEVQİ BEY

ŞEVQ-U TARAB

(S. 427)

MİZİKAAY-I HÜMAYÜN

(S. 440)

MUSEYİN SÂDUD-DİN AREL ve daha yüce-fercesal...

Buna göre perihan kelimesinin nerede daha yanlış alacağını okuyuculara burayorum.

Doğum ve ölüm tarihlerinin bir İhtis de yanlış denip geymişiz. Zannederim, Necip Paşa’nın doğum tarihinde olsa gerek zira Öztuna bu mülahazetle lügatında şöyle kaydediyor:

(S. 153 Necip Paşa maddesi)

..... ve faal musikîşinas 28 yaşında vefat etmemiş olmaydı. TÜRK Musikisine pek çok hismetlerine buhanacağı muhakkaktır.

Halbuki Necip Paşa (1813-1883) 28 yaşında değil 70 yaşında ölmüştür. Dolayısı ile Necip Paşa’nın hem yaş yanlış, hem de istikball hakkındaki tahmin isabetlişilge çıkmıştır.

Arel’in marşları arasında ikisinden unutulduğu kaydedilmektedir. Ancak bilinen şeyler unutulur. Kendi lügatleri de dahil bu iki marşın, bana bir yerde neşredilmiş kaydına gösterirlerim! Buna karşılık Ali Rıza Şengül; Ali Rıza bey ile Kanuni Rıza bey de değildir. Ancak daha titizlikle incele-niblen kitaplarda daha az hataya düşüleceği ve değersiz gibi görülen bölümlerin hakkı verileceği dalına göz önünde tutulmalıdır.

Kitapta temas edilemeyen kusurlara gelince:

a) Venikalar

b) İlk defa yayınlanan marş notaları

c) Hatıralar

d) Katalog

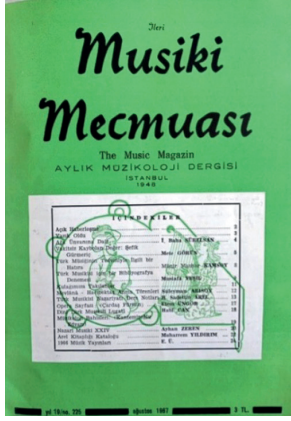
e) Lisat’in marş bestesi

gibi bölümlerden hiç bahsedilmemiş olması emegim, değeri maddesi pek anlaşılmaması olmaksızın başka bir şey ile ifadelendirilmeyeceği kanaatindeyim, bunu da tabii karşılamak lâzım.

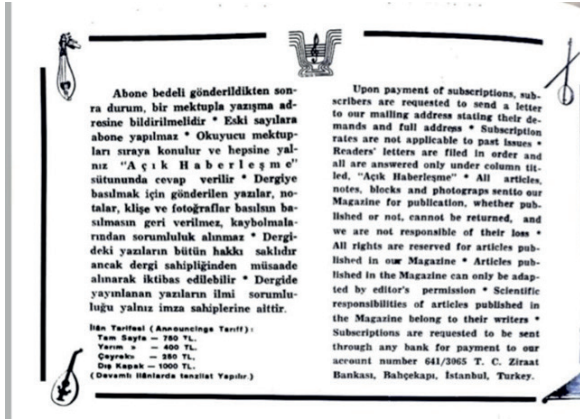
55

Şekil 21: Etem Üngör’ün “Türk Marşları Kitabım Hakkında” yazısı

Bu sayıda ismin ve kapağın değiştiği dikkat çekmiş, “içindekiler” bölümü kapağa taşınmıştır. Ayrıca mecmuanın ismi ile abonelik hakkında bilgilerin hem Türkçe hem de İngilizce olarak yayımlandığı gözlemlenmiştir (Şekil 22).

Şekil 22: 1967 yılı Ağustos sayısı kapak resmi

Şekil 23: Abonelik bilgileri

Bu sayıda en çok dikkat çeken konulardan biri mecmua kurulduğundan bu yana Türk musikisi eğitimi veren kurumun olmaması dile getirilirken Mete Görün'ün "Vakitsiz Kaybolan Değer" adlı yazısında İstanbul Belediyesi Konservatuarı'nın on yıldır varlığını sürdürdüğünden ve eğitici kadrosundan bahsedilmiştir.

Bu sayıda da Hüseyin Sadettin Arel'in "Türk Musikisi Ders Notları" ve Ayhan Zeren'in "Nazari Musiki" adlı yazısının yayımlandığı görülmüştür. Ayrıca "Arel Kitaplığı Kataloğu" ve "Opera Sayfası" bölümlerinin de serilerine devam ettiği gözlemlenmiştir. Yine ikinci yazısı olarak gösterilen "Kitab-ı İlm-i Musiki Alâ Vechî-lî Hurufat (Kantemiroğlu Edvarı)"ın seri olarak yazıldığı düşünülmektedir.

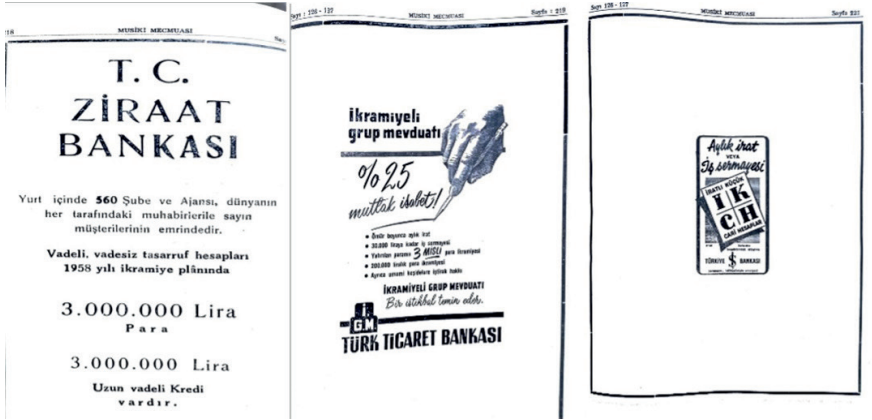
Mecmuada ilk kez “Türk Musikisi İçin Bir Bibliyografya Denemesi” Mustafa Yeşil tarafından yapılmış ve bu sayıda “B” ve “H” harfleriyle başlayan çalışmalar görülmüştür. Harflerden de anlaşıldığı üzere bu yazı da seri olarak devam etmektedir. Aynı zamanda bu mecmuada “1966 Müzik Yayınları” adı altında bir bibliyografya çalışması yapılmış ve bu çalışmada 1966 yılında yayınlanan eser, dergi, kitaplar ele alınmıştır.

Tabii ki bu sayıda da eleştiriler yazıları dikkat çekmektedir ki bu yazılardan biri “Yazık Oldu” adı ile TRT Repertuar Komisyonu eleştirisi, diğeri “Kulağımıza Takılanlar” adı ile gündemi eleştiren yazılardan oluşmuştur.

Bu dergide dini musiki ile ilgili de yazılar yayımlandığı gözlemlenmiştir. Süleyman Arısoy’un “Dini Musiki ve Mevlâna Celeleddin-i Rumî – Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri” adlı yazısında iki ilim insanı hakkında övgüler içeren bir yazı ile Halil Can’ın kaleme aldığı “Dini Türk Musikisi Lügatı” bulunmaktadır.

Mecmua Reklamları

1948 yılında reklam yayını görülmemekle birlikte diğer yıllarda ağırlıklı olarak banka reklamlarının varlığından söz etmek mümkündür (Şekil 24).

Şekil 24: Banka reklamları

Bankalar dışında “İleri Türk Musikisi Konservatuvarı’nın neşir vasıtası” olarak gösterilen mecmuada İleri Türk Musikisi Konservatuvarı’nın tanıtımı ve konser duyuruları yapılmıştır (Şekil 25).

İleri Türk Musiki Konservatuvarı

Taksim Atatürk Lisesinde Pazar günleri saat 10'dan 18'e ve Çarşamba 18 den 20 ye kadar çalışmaktadır.

Her türlü alet dersleri ve dört telli kemence metodu öğretilir.

Nota, solfej, nazariyat, armoni, kontrpuan, musiki tarihi dersleri verilir ve nadide klâsik eserler meşk edilir.

Müracaat : Pazar günleri 11 - 15

İleri Türk Musikisi Konservatuvarı

Çemberlitaş'ta Muallimler Birliği binasında
Türk Musikisinin Tanbur, Ut, Kanun, Keman, dört telli Kemence, Ney, Viyolonsel gibi bütün âletleri öğretilir.

Musikimizin klâsik tasalluruna ait her türlü eserler meşkedilir. Türk musikisi nazariyat, usulleri, makamları tedris edilir.

Başlangıçtan itibaren en ilerisine kadar solfej dersleri verilir.

Şu dersler okutulur:

Türk musikisinin bünyesinden doğan armoni, kontrpuan füg, kompozisyon, prozodi, enstrümantasyon, orkestrasyon. Türk ve Batı musikilerine ait eserlerin armoni, kontrpuan, form ve estetik bakımlarından tahli ve tenkidî

Türk musikisi tarihi, Batı musikisi tarihi.

Bütün bu dersler Dernek üyelerine mahsus ve ücretsizdir.

Öye kaydolunmak ve derslerin müfredatı ve saatleri hakkında malûmat almak için Pazar günleri öğleden sonra idareye müracaat edilebilir.

Konservatuvarımızda yetistilince öğrencilerden seçilerek müzik grupları tarafından konserler verilir.

Polifonik tarz ve aile eserleri meşkedilerek tahli ve tedris edilir.

Konserlerde polifonik eserler teras edilir.

Sayın Nedim Ökmen'in
Himayesinde
Lâika Karabey idaresinde
İleri Türk Musikisi Konservatuvarı
KONSERİ
6 - Kasım - 1959
Cuma günü Ankara'da
III Tiyatro'da

Şekil 25: İleri Türk Musikisi Konservatuvarı duyuruları

Mecmuada beste yarışmaları ile ilgili de duyurular yayımlanmıştır. İlanlardan yapılacak olan yarışmaların ödüllü olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 26).

Türk Musikisi Çok Sesli Beste Yarışması
Arel Beste Armağanı
1965
(Ölümünün 10. Yıldönümüne Münasebetiyle)

I. -AREL, çok sesli beste yarışması her yıl yapılacaktır.
II. Derece alanlara, İleri Türk Musikisi Konservatuvarı Derneği, bütçesinin imkânları nisbetinde armağanlar verilecektir.
III. Yarışmaya katılan eserlerden, jüri tarafından beğenilenler «Musiki Mecmuası» nda yayımlanacak ve ayrıca bir antoloji halinde toplanacaktır.
IV. Katılma Şartları:
A. Yarışmaya katılacak eserlerin, Türk Musikisi sistemi, makamları ve usulleri ile ilgili ve ya daha fazla sesli bestelenmiş olması,
B. Batının eşit temperament sisteminin kullanılmaması,
C. Form serbesttir.
V. Bu yılın yarışması 30 Kasım 1965 de sonra erecek ve sonuç Aralık doğum günü olan 18.12.1965 günü ilan edilerek Musiki Mecmuasının Aralık 1965 sayısında yayınlanacaktır.
VI. Bu yılın armağanı olarak Birincilik ve İkinciye «Altın ve Gümüş Plaket» armağanları verilecektir.

Şekil 26: Çok sesli beste yarışması duyurusu

“ FENERBAHÇE MARŞI ”
YARIŞMASI

Memleketimizin en çok sevilen kulübü Fenerbahçe'ye, bir marş kazandırmak için Dünya gazetesi Fenerbahçe Kulübü ile işbirliği yaparak bir yarışma düzenlenmiş bulunmaktadır.
Bu müsabakanın sonunda Fenerbahçe Kulübü, Avrupanın diğer büyük takımları gibi her zaman her yerde binlerce kişi tarafından söylenecek bir marş talep olacaktır.
Yarışma şartları şöyledir:
1 Fenerbahçe melodisi Marş tarzında olacaktır.
2 Bestelenecek olan marş hem tek sesli hem koro halinde kolayca ve orkestra veya bando refakatinde olduğu gibi refakatsız da söylenebilir.
3 Yarışma 21. 8. 1965 den itibaren başlayacaktır.
4 İki kısım üzerinden yapılacak yarışmanın birinci kısmı güfteçiler içindir, Yarışmaya güfte ile katılma süresi 20 Eylülde sona erecektir.
5 Gelen güfteçilerden yapılacak seçme sonunda 3 güfte ayrılacaktır. Bu üç güfte sahibine derhal beşer yüz lira ödenecektir.
6 Seçilen üç güfte besteciler tarafından bestelenecektir.
7 Bestekârlara tanınan zaman süresi 25 Eylül -24 Ekim arasındadır.
8 Bestekârların halk ve fâri önünde çalınacak eserlerinde birinciliği kazanana 7500, ikinciliği kazanana 2500, üçüncüye 1500 lira ödül verilecektir.
9 Birinci gelen bestecinin güfte yazarına da 2000 lira daha ödenecektir.
10 Dünya Gazetesi Spor Bu işle ilgilenenlerin Servisine müracaatları rica olunur.

Baskı tarihi : 18/9/1965

Şekil 27: Ödüllü Fenerbahçe Marşı yarışması duyurusu

Ayrıca Odeon Plakçılık gibi büyük plak şirketleri ve müzik evleri ilanları da mecmuada yer almıştır (Şekil 28).

Dünyaca Tanınmış
THE BEATLES GRUBU
VE
PEPPINO DI CAPRI KENTETİ'nin
Bütün Repertuarını

 ODEON

Plaklarında Dinleyebilirsiniz
ODEON; Yenilikleri günü gününe takibetmiş bir firmadır.

Şekil 28: Odeon Plakçılık reklamı

M.A.G.A.
KOLLEKTİF ŞİRKETİ

Halit Ziya Bulvarı No. 16/A
Tel. : 23238 İZMİR

Her nevi müzik aletleri
Müzik Malzemeleri
Müzik Notaları
Metodlar
Şarkı ve Caz notaları

Tasraya
Odemeli Gönderilir.
Müzikten
bahsederseniz.
M A G A deyiniz.

Müzik Evi
Saz ve Müzik Evi
Tahsin Özbek
Lâleli, Fethîbey
Cad. 13 - İstanbul

Müzik Evimizde her çeşit Mandolin ve Saz imâl edilir. Gitara, Akordeon, Ud, Keman, Klarnet ve bunlara ait her türlü Avrupa teller ve malzemeler bulunur. Yurdun her köşesine ödemeli, toptan ve perakende mail gönderilir. Ayrıca, notalı ve notasız Saz Dersleri verilir. Mektupla bilgi isteyiniz.

Tel : 27 77 59

Şekil 29: Plak şirketi ve müzik evleri reklamları

Mecmuada banka, plak şirketi, konserler, müzik evleri, eğitim kurumları ile ilgili ilanlar ağırlıklı olmakla birlikte incelenen sayılarda özellikle iki ilan dikkat çekmektedir. “Gripin” adı ile satılan ilaç ile sağlık sektörünün mecmuada maddî boyutuyla yer alması ve “Spor Toto” ilanları ile halkı yönlendirme, alışkanlık kazandırmaya çalışma amaçları olduğu düşünülebilir (Şekil 30).

GRIPIN
BÜTÜN AĞRILARA KARŞI

GRIPIN
FAYDALIDIR...

GRIPIN, bosa, dıs, ordale, mız ve bantıyo oğınımı kekın edes GRIPIN bormısısı mucıyesı samsenlendıkı sanıfılamı bormı ile kullımlar GRIPIN grip ve acıde baskıncımdı bırook bırdıdam edes

SPOR TOTO
SİZİ REFAH SERVETE GÖTÜRÜR

Musiki (Bism: 12403 . A . 973)

Şekil 30: Gripin ve Spor Toto reklamları

Sonuç

Mecmuanın kurucusu Hüseyin Sadettin Arel iken; sahibi ilk zamanlar La-ika Karabey ve daha sonra Etem Üngör olmuştur. Dergi sahibinin her zaman diğer yazarlardan daha fazla yazısının yayımlandığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle adını daha sık duyduğumuz yazarlar; Dr. Cahit Öney, Dr.

Osman Şevki Uludağ, İsmail Baha Sürelsan, Halil Bedii Yönetken, Cahit Atasoy, Mete Görün, Fırat Kızıltuğ, Ayhan Zeren gibi yazarların yıllarca yazılarını paylaştıkları görülmüştür.

Mecmuanın sade ve anlaşılır bil dil ile kaleme alındığı görülmüştür. “Okuyucu ile haberleşme” bölümünde, okuyuculara verilen yanıtlar ile okuyucu gerek müzik türleri kapsamında, nazariyat konusunda, gerekse mecmua politikası dahilinde bilgilendirilmiştir. Okuyucuların beyanı üzerine eski sayılarda yapılan yazım yanlışları ve eksikler düzeltilerek okuyuculardan özür dilenmiştir. Tüm bu durumlar ile mecmuanın öğretici özellik taşıdığı, okuyucularının fikrine ve bilgisine önem verdiği görülmüş ve mecmua tıpkı mektuplaşır gibi okuyucu ile iletişimi devamlı kılmıştır. Mecmuanın bu özelliklerle okuyucuya saygınlığını arttırdığı düşünülmektedir. Ayrıca yanıtlarda kullanılan referanslar ve atıflar, mecmuanın bilimsel özellik taşıdığını gösterir niteliktedir.

“Şiirler ve notalar” bölümüne, mecmuanın ilk sayısı olan 1948 yılında rastlanmamıştır. Sonraki yıllarda bu bölümün uzun soluklu olarak devam ettiği görülmüş olmasına rağmen incelenen son iki yılda (1966, 1967) bu bölüme rastlanmamıştır. Okuyuculara verilen yanıtlar arasında amatör şiir ve bestelere de yer verdiklerini belirtmelerine rağmen, incelenen sayılarda söz konusu şiir ve bestelere rastlanmaması, mecmuanın tanınmış şair ve bestekarlara öncelik verdiğini düşündürmüştür. Mecmuada incelenen sayıların yıllarına dikkat edildiğinde, o dönemde yazılı şiir ve nota basımının azlığı sebebiyle amatörlerden önce profesyonel şair ve bestecilere yer vermeleri doğal bir durum olarak değerlendirilebilir. Ayrıca 1960 yılı Eylül sayısında yayımlanan “27 Mayıs Ordu ve Gençlik Marşı” ile şairin sözleri 27 Mayıs 1960 ihtilal günü kaleme alması ve daha sonra bestekarın bestelemesi ile mecmuanın gündemi takip ederek çeşitli yayınlar yaptığını düşündürmüştür.

1948 yılında Hüseyin Sadettin Arel’in kurduğu mecmua, aynı dönemde kurulan İleri Türk Musikisi Konservatuarı’nın neşir vasıtası olarak tanıtılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nde bu dönemlerde Türk müziği eğitiminin yasaklanması, örgün eğitimde yer almaması üzerine kurulan dernek niteliğindeki konservatuarın Türk müziği eğitimi vermeyi amaç edindiği bilinmektedir. Türk müziği eğitiminin örgün eğitimde yer almaya başladığı tarihe kadar mecmuadaki yazıların ana teması eğitimdeki eksikliklere yönelik eleştiriler olmuştur. Yazarlar kaleme aldıkları yazılarında genel olarak Türk müziği eğitiminin olmadığını ya da yetersiz olduğunu, radyo sınavlarındaki usulsüz alımları, konserlerde genç sanatçılar yerine yaşlı müzisyenlerin sahne almalarını, yasaklanan şarkıları eleştirmişlerdir. Yazarların amaçlarının gerek hükümetin gerekse müzisyenlerin Türk müziğine yeterince önem vermediklerini ifade etmeye çalışmak olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Bir başka eleştiri konusu da Türkçeye önem verilmemesi üzerine yazılan

yazılarda belirtilmiştir. Konserlerde yabancı kelime ve yabancı şarkıların kullanılması sıkça eleştirilmiştir. Bu durum da derginin milliyetçi bir anlayışla yayınlandığını gösterir niteliktedir.

Mecmuanın eleştiri yazıları dışında genç müzisyenleri destekledikleri de gözlemlenmiştir. 1960 yılında müzisyen Kaya Bekat'ın besteleri notaya alma isteğini kabul etmeleri, 1961 yılında Kaya Bekat'a genç müzisyen olarak teşekkür etmeleri ve 1964 yılında artık Kaya Bekat'a yazarlık unvanı vermeleri bu durumu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca 1961 yılı şubat ayı sayısındaki yazılarında liseli ve üniversiteli gençlerin Türk müziği üzerine dernek kurmaları ve konserler vermelerini de takdir edecek yazılara yer vermeleri de gençlere yönelik çalışmaların olduğunu düşündürmektedir.

1958 yılı Ağustos-Eylül sayılarında Laika Karabey'in "Seyahat Mektupları" adlı yazısının İngilizce çevirisinin de yer alması, mecmuanın yabancı üyeleri olabileceğini ya da yurtdışında başka dergilerde de bu yazının yayımlanma ihtimalini göstermektedir. Ayrıca 1960 yılı itibari ile yabancı yazarların mecmuada yayım yapmasıyla, mecmua içeriğinin sadece Türk müziği yazıları ile sınırlı kalmadığı görülmüş ve mecmuanın uluslararası boyut kazandığını düşündürmüştür. Bununla birlikte 1964 yılında Basın İlan Kurumu'nun yer aldığı sayfada "Dış Muhabirler" başlığı altında yer alan 27 ülke ile mecmuanın yurtdışında da dağıtımında olması ve aboneleri olmasıyla, mecmuanın uluslararası hizmet verdiğini göstermiştir. Mecmuanın yurtdışı bağlantılarını kanıtlayan bir diğer durum da 1967 yılı sayılarında mecmua kapağında açıklamanın ve abonelik bilgilerinin İngilizce olarak da yer alması gösterilebilir.

1948 ve 1967 yılları arasında ulaşılabilen ve taranan mecmualar genel itibari ile ele alındığında Türkiye'nin en uzun soluklu sürelî müzik yayını olduğu ve dönemin şartları dahilinde mecmuaların Türk müziği eğitiminin sağlanması için ders niteliği taşıdığı görülmüştür. Zaman içinde Klasik Batı müziği türleri ve müzisyenlerine yer verilmiş olsa da ağırlık Türk müziği üzerine yapılan çalışmalardan oluşmuştur. 19 yıllık yayın hayatına bakıldığında dönemsel değişimler yaşayan mecmuanın, Türk Müziği tarihine yaptığı tanıklığın günümüz Türk müziği araştırmalarında kültürel analiz ve yorumlama aşamalarında önemli referans kaynak olma özelliğini sürdürmektedir.

References

AYDIN B. (2004), *Âlem-i Mûsikî (Çeviriyazım ve İnceleme)*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

AYDIN T. (2005), 1990 Yılı Sonrası Kitle İletişim Araçlarının Müzik Medyası Üzerine Etkisi, İstanbul, *Müzikte Temsil&Müziksel Temsil*, S.2, YIL 1, 430-434.

KUYUCU M. (2018), “Musiki Mecmuası” Dergisi Örneğinde Türkiye’de Müzik Dergiciliğinin Yaşadığı Değişim Üzerine Betimsel Bir Analiz, 3. Uluslararası İletişim, Edebiyat, Müzik ve Sanat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi, 1.b., İstanbul: Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları, 228-242.

KUYUCU M. (2013), Türkiye’de Müzik Basını Tarihi ve Hey Dergisi Örneği, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, C.2, S.2, 24-51.

MUTLU E. (2018), *Kitle İletişim Kuramları*, 3.b., Ankara: Ütopya Yayınevi.

ÖZCAN N. (2012), *Musiki Mecmuası*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.31.

ÖZKAN G. (2010), Türkiye’de Müzik Yayıncılığı ve Müzik Dergileri, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

RİGEL N., BATUŞ G., YÜCEDOĞAN G., ÇOBAN B. (2005), *Kadife Karanlık*, 2.b., İstanbul: Su Yayınevi.

USLU A. D. (2009), *Müzikte Toplumsal-Kültürel Farklılaşma ve Medya; “İstanbullu Müzik” Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÜNAL A. (2010), *Rolling Stone Dergisi’nde Fotoğrafın Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YAYLAGÜL L. (2006), *Kitle İletişim Kuramları*, 1.b., Ankara: Dipnot Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/> (13.05.2022).